

DR. KERTÉSZ ISTVÁN 80

**(Békásmegyer, 1945. március 16.)
hegedűművész-tanár, primárius.**

I.

ÉLETRAJZI VÁZLATOK¹

Tanulmányok:

Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola és Gimnázium – tanárai: Lányi Margit, Pallagi János, Szász József

Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem – tanára: Kovács Dénes

Oktatói tevékenység:

1978-tól: Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola

1988-tól: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem (Rendkívüli Tehetségek Képzője, Vonós Tanszék, hegedű főtárgy)

Tudományos fokozat, egyetemi beosztás: DLA, ny. egyetemi tanár

Zenekari tagság:

A Festetics vonósnégyes (Kertész István, Petőfi Erika, Ligeti Péter, Pertorini Rezső) tagja. Ez az első magyarországi együttes, amely a klasszikus kvartett irodalmat korhű hangszereken szólaltatja meg. A kvartett klasszikus kvartett irodalom népszerűsítésére szövetkezett, elsősorban bécsi zeneszerzők, Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert műveit tűzik műsorra. Fontosnak tartják

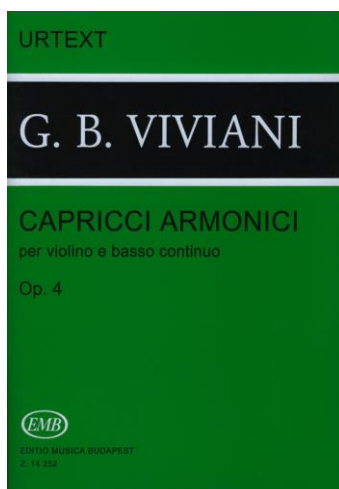
¹ Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem honlapján, Kertész István adatlapja

ugyanakkor a XVIII. és XIX. századi magyar zeneszerzők opusainak megszólaltatását is. Színvonalas munkálkodásuknak messzi határokon túl vannak rajongói, Amerikában háromszor is jártak már hangversenykörúton, Haydn-albumuk pedig nemzetközi elismerést kapott.

II.

MALINA JÁNOS²

EGY NEM SZABVÁNYOS BAROKK SZERZŐ³

partitúra és szólamok
Közreadta Kertész István
A continuót kidolgozta Spányi Miklós

Giovanni Buonaventura Viviani nem tartozik a széles körben ismert barokk mesterek sorába. A fontos magyar nyelvű lexikonok közül például egyetlenegyben sem szerepel a neve címszóként. Pedig sem jelentéktelennek, sem érdektelennek nem tekinthetjük – éppen ellenkezőleg. Boldog kora

² Malina János zenetörténész, szerkesztő, zenekritikus, blockflöteművész az ELTE matematika szakán végzett, majd zenetudományt tanult a Zeneművészeti Főiskolán. Közben blockflöteművészként különböző régi zenei együttesekben játszott, s eleinte zenetörténészként is a régi zene korabeli előadási gyakorlata foglalkoztatta. 1982–85 között a Hungaroton, 1987–1995 között az Editio Musica szerkesztője, majd főszerkesztője volt. 1996-tól a Magyar Haydn Társaság elnöke. 1998 és 2009 között a Fertődön rendezett „Haydn Eszterházán” fesztivál művészeti igazgatója; eközben két évig az Európai Régi Zenei Hálózat (REMA) alelnöki tisztségét is betöltötte. 2010-től két cikluson át tagja volt a Magyar Zenei Tanács elnökségének. 2009 óta kutatja a 18. század végi Eszterháza zenei és operaéletét, Haydn ottani tevékenységét. 2017-ben PhD fokozatot szerzett az eszterházi operaévadok pontos kronológiájáról írott disszertációjával.

³ Muzsika 2001. május, 44. évfolyam, 5. szám, 44. oldal

bővelkedik jobbnál jobb és egyéninél egyénibb kismesterekben, s Viviani közéjük tartozik. Csupán pár évvel a legnagyobb elszármazott firenzei zenész, Lully után, 1638-ban született a toszkán fővárosban, hogy azután ő is egész életpályáját más osztrák és olasz városokban töltse. Egészen fiatalon az innsbrucki Habsburg-udvarba került hegedűsként, később az udvari zenekar vezetője lett. Az itt töltött bő két évtized vége felé jelennek meg első kompozíciói nyomtatásban: elsőként egy kötet triószonáta, majd – vokális művek után – az op. 4-es jelzésű hegedűdarab-gyűjtemény. Ekkor – 1678-ban – azonban már ismét Itáliában találjuk. Ez volt életének legjelentősebb fordulata: a hazatéréssel egy időben "profilát váltott", és attól fogva a vokális zene került érdeklődésének középpontjába: operákat, oratóriumokat, kantátákat, templomi kompozíciókat írt, illetve adott elő saját operatársulatával vagy éppen templomi karnagyként; hangszeres zenét többé nem is publikált. Utolsó éveit Pistoia-ban töltötte, egyházi alkalmazásban; így életét legalább Firenze közelében fejezte be. Halálának pontos évét nem ismerjük; utoljára 1692-ben említik pistoiai források. Viviani művei a legutóbbi időkig nem jelentek meg modern kiadásban. Az imént említett op. 4-es gyűjtemény közzétételét már hosszú ideje szorgalmazta *Kertész István*, aki nem csupán modern publikációkból tájékozódik a régi hegedűirodalomról. Ez a kötet, mely 1678-ban mindjárt Velencében és Rómában is megjelent, a *Capricci armonici* címet viseli a velencei kiadásban, s a címek sokaságának örve alatt túlnyomórészt templomi szonátákat és kamaraszonátákat (szviteket), továbbá néhány rövidebb tánc- és karakterdarabot tartalmaz hegedűre és continuóra, s a hegedűművekhez ráadásképpen még két trombitaszonátát is hozzátesz. Viviani stílusa a hegedűszonáta kezdeteitől (Salomone Rossi, Biagio Marini, Tarquinio Merula és kortársaik) az első nagy kiteljesedésig (Corelli) vezető úton a Corelli előtti utolsó állomást képviseli. Ám ha üdvözölhetünk is ezekben a darabokban Corelli révén ismerős tételtípusokat, hangütéseket, karaktereket, le kell szögeznünk, hogy Viviani stílusa természetesen teljes értékű, koherens stílus, amely minden további nélkül megáll a saját lábán. Legvonzóbb tulajdonságai közé tartozik a hangvétel sajátos üdesége, sőt zamatossága; a természetes és hatásos, de sehol sem tolakodó virtuóz jelleg; és végül a 17. századi olasz zene nagy vívmánya, a mindenfajta „szabványosítás” nélkül, szabadon szárnyaló, mégis mindig világos és fegyelmezett formateremtő fantázia. (Az éles váltás talán még feltűnőbb volt a vokális zenében: ahogyan 1700 táján a különben szédületesen gazdag fantáziájú Alessandro Scarlatti egyszerre áttér

a szigorú recitativo-ária-recitativo... váltakozásra a kantátában, és a lényegében kötelező da capo-áriaformára az operában, ugyanúgy a barokk – templomi – szonátaforma is sokat merevedik egyfelől mondjuk Viviani és Corelli, másfelől Vivaldi és Händel vagy Telemann között.) Itt tehát még az „aranykorban” vagyunk: bármikor megjelenhet egy recitativószerű bevezető, egy variációs vagy egy táncjáték a templomi szonátában, s a tételek száma sem állapodott még meg, annál is kevésbé, mert olykor a párbeszédszerűen, sűrűn váltakozó tempók következtében nehéz is volna megmondani, tulajdonképpen hány tételt is hallottunk. Végül, de nem utolsósorban Viviani hegedűstílusának sajátos ízt ad a korabeli délnémet és osztrák virtuóz hegedűiskola (Biber, Schmelzer és társai) stílusjegyeinek beolvasztása az olasz „alapanyagba”.

Bepillantás a kottába:

CAPRICCI ARMONICI
per violino e basso continuo
Op. 4

Symphonia prima

Giovanni Buonaventura Viviani
(1638–ca 1692)
Edited by István Kertész

Continuo realization by
Miklós Spányi

[Moderato]

Violino

Organo
o Cembalo
(Piano)
Basso

© Copyright 2000 by Editio Musica Budapest
Printed in Hungary

Z. 14 252

Toccata prima

Affettuoso

5 **Veloce**

9 **Adagio**

orig. ♭

43 Adagio

48

54

59

7 6 4 7 6 6

7 6 6 7 6 5

Z. 14 252

82 Adagio

Measures 82-88 of the Adagio section. The score is written for a single melodic line and a piano accompaniment. The piano part features a steady eighth-note bass line in the left hand and chords in the right hand. Fingering numbers are provided below the piano part: 7 6, 5 6b, 4 3, 6, # 6, 4, #.

Measures 89-95 of the Adagio section. The melodic line continues with various intervals and a final trill marked [tr]. The piano accompaniment maintains the eighth-note bass line and chordal accompaniment. Fingering numbers are provided below the piano part: 6, 7 6, #, 5 6b, 4 3, 6, # 6.

Measures 96-98 of the Adagio section. The melodic line features a rapid sixteenth-note passage. The piano accompaniment consists of chords in the right hand and a single note in the left hand. Fingering numbers are provided below the piano part: 7 6.

Measures 99-104 of the Adagio section. Measure 99 begins with a trill marked [tr]. Measure 100 is marked 'ostia:'. The melodic line continues with a sixteenth-note passage. The piano accompaniment features chords in the right hand and a single note in the left hand. Fingering numbers are provided below the piano part: 6.

Teljes lejátszási lista megtekintése (100 felvétel)

© 2000 HUNGAROTON RECORDS LTD.

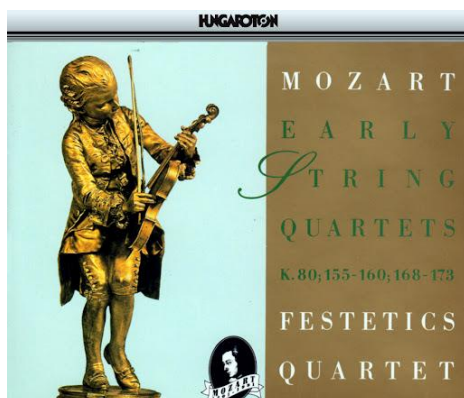
Nos, ebből az izgalmas és élvezetes gyűjteményből publikált végre egy kötetnyi válogatást Kertész István az EMB, azaz az *Editio Musica*, korábbi nevén a *Zeneműkiadó* Urtext sorozatában a múlt évben. Lévén, hogy e sorok írója azonos a kotta kiadói szerkesztőjével, álljanak itt csak száraz tények. A kotta nyolc darabot: hat (eredetileg műfajnevekkel megjelölt) templomi szonátát és két szvitet tartalmaz. A sorozat természetének megfelelően a kiadás elvei olyanok, hogy a közreadói hozzászólások mindenütt felismerhetők, és az eredeti kottaszöveg egyértelműen megállapítható. A kiadvány mentes a túlzásba vitt filologizálástól, és a szöveg mindvégig jól áttekinthető marad; a pedagógiai felhasználhatóságot mértéktartó díszítési javaslatok, a hegedűszólamban szereplő ujjrend-javaslatok is növelik. A kiadvány alapos, a szerzőt és műveit értékelő előszót tartalmaz a közreadó tollából, emellett közli a velencei kiadvány címlapjának és két kottaoldalának fakszimiléjét. Külön érték a Spányi Miklóstól származó, értő és elegáns continuo-kidolgozás. Kertész István azonban nem elégedett meg ennyivel, hanem társaival, – Péteri Judittal (csembaló) és Pertorini Rezsővel (gordonka) együtt – a *Hungaroton Classic* számára CD-re is vett egy másik (bővebb és darabtípusok szempontjából változatosabb) válogatást a *Capricci armonici* anyagából. A csaknem egy és negyedórás felvétel – megint csak ugyanazt a szót találom – üde és üdítő zenei csemege. Ezt a zenét nemigen érdemes kottával a kézben követnünk. Mint egy változatos táj kulisszái között tett utazás, úgy telik el, szinte észrevétlenül, az egy és negyedóra, ha átengedjük magunkat a szerző szabadon áradó invenciójának és az előadók zenélésének, amelynek alapvető jellemzője a magától értetődő hajlékonyság

és érzékenység, mellyel a darabok ötleteit, fordulatait, formai sokszínűségét követik. Nagy érték Kertész makulátlan és sokszínű hegedülése, díszítéseinek természetessége, virtuozitása. Példás a continuo-hangszerek összhangja, s az imitatív szakaszokban, egy-egy biciniumszerű tételben Pertorini egyenrangú dallami „jelenléte” (no persze játszottak eleget együtt a Festetics Vonósnégyesben). Péteri Judit a maga kevésbé látványos szerepét tökéletes alkalmazkodással és érzékenyen játssza, s helyenként, lehetőség adódván így is „megmutatkozik”, sőt átmenetileg főszereplővé válik.

Mindent összevéve a „Viviani-projekt” (felfedezés+közreadás+eljátszás) rendkívül sikeresnek mondható. Hogy mit kívánhatunk még? A lemezen szereplő művészekből több Vivianit (és ahhoz hasonlót) koncerteken, és legalább még egy *Capricci armonici*-kottakiadványt a rövidebb és még sokszínűbb darabokból.

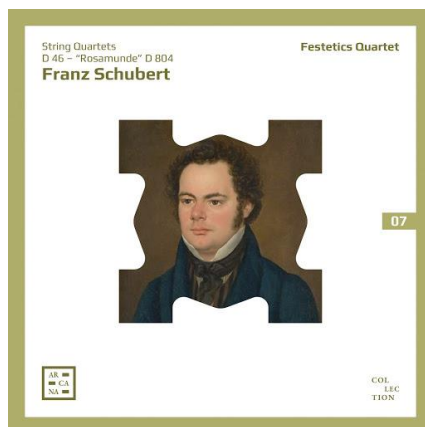
III.

VÁLOGATÁS A FESTETICS VONÓSNÉGYES FELVÉTELEIBŐL: (Kertész István I. hegedű, Petőfi Erika II. hegedű, Ligeti Péter mélyhegedű, Pertorini Rezső-gordonka)

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (46 felvétel)

© 1991 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[String Quartet No. 4 in C Major, D 46: I. Adagio - Allegro con moto \(9:22\)](#)

[String Quartet No. 4 in C Major, D 46: II. Andante con moto \(5:17\)](#)

[String Quartet No. 4 in C Major, D 46: III. Menuetto. Allegro - Trio \(4:49\)](#)

[String Quartet No. 4 in C Major, D 46: IV. Finale. Allegro \(5:03\)](#)

[String Quartet No. 13 in A Minor 'Rosamunde', D 804: I. Allegro ma non troppo \(13:18\)](#)

© Outhere Music France 1996

[Teljes leírási lista megtekintése \(36 felvétel\)](#)

© 1998 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Teljes leírási lista megtekintése \(17 felvétel\)](#)

© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Teljes lejátszási lista megtekintése \(19 felvétel\)](#)

© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Teljes lejátszási lista megtekintése \(12 felvétel\)](#)

2002 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Teljes lejátszási lista megtekintése \(12 felvétel\)](#)

© 2011 HUNGAROTON RECORDS LTD.

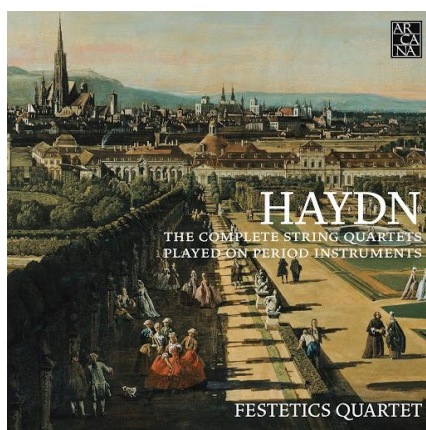
[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (19 felvétel)

© 2001 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (12 felvétel)

2002 HUNGAROTON RECORDS LTD.

[Teljes lejátszási lista megtekintése](#) (230 felvétel)

2014 Arcana